

S
781. 16 x b) if

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA
91—

S
Lem

**PASAULES
BRĪVO
LATVIEŠU**

**DZIESMU
DIENAS
UN KULTŪRAS
SVĒTKI**

Minsterlandes Hallē
svētdien, 2. augustā, pl. 20

ČĀPIŅU JĀŅA PRECĪBAS
SAULES JOSTAS UZVEDUMS

PROGRAMMA

Uzvedums ir veidots pēc Jēkaba Janševska romāna "Dzimentene" izvilkuma "Kā bagātā Čāpiņa dēls precējās".

Čāpiņa dzimta ir bijusi viena no bagāto saimnieku saimes Kurzemes lejas galā. Jau no laika gala Čāpiņu cilts, vecā Čāpiņa vārdiem sakot, "ir bijusi godīgi zemes arāji un rupjas maizes ēdāji".

Tagadējie Čāpiņi savus bērnus ir audzinājuši pēc veco laiku ieražām un noteikumiem. Dēls Jānis ir zemes bērnus, viņa pasaule ir viņa dzimtas sēta, kurā viņš ar savu fizisko spēku un darba prasmi ir izcils. Tēva valdīšanas un visas dzīves noietkšanas nomākts, viņš ir padevēģis un attiecībā uz citiem cilvēkiem kautrs un neveikls.

Ir svētdienas rīts, un Čāpiņu mājas saime priecājas, dejo un savā pulkā ievēl arī saimnieka dēlu Jāni, kuram ar dejas soli iet pagrūtāk.

Jautrību pārtrauc saimnieku ienākšana un vēstījums, ka šodien ir tā diena, kad Jānim jāiet sev sievu lūkoties. Paši būdami bagāti, arī dēlam viņi ir noskatījuši līgavu no pārnovada bagāto Miguļu meitām — Tružu, izlutinātu un laisku mātes meitu.

Pēc vecas Čāpiņu dzimtas ieražas Jānis Miguļu mājās nedrīkst atklāt sava nācieņa nolūkus, nedz arī izpaust, kas viņš ir, līdz nav noskatījies meitu tikumus.

Čāpiņtēvs dod dēlam naudu — kapeikas tēriņa naudai, sudraba rubli līgavai dāvanā un simtu rubļu ar ko lepoties kā Čāpiņu dzimtas pārstāvim.

Ceļā Jānis pārdomā savu likteni un, dzimtās vietas baznīcas zvanu skaņas dzirdot, atceras tās novada meitas, kuras viņš, baznīcā iedams, ir nolūkojis, bet kurām savā kautrībā nav varējis tuvoties. Savā atmiņā pasaulē viņš vēlreiz "skata" kādu daiļu krodznieci un iznesīgo Ciesupes saimnieka meitu. Bet viņš arī zina, ka tas ir tikai sapņojums, jo sievas izvēlē viņam jāpadodas vecāku gribai.

Ejot garām Kalnupes krogum, Jānis tanī iegriežas, lai atspirdzinātos no gājiena. Kā jau svētdienas dienā, krogus ir pilns ļaudīm. Jānis grib nopirkt maizi un alu, bet, klausot tēva padomam būt uzmanīgam un nešķiesties ar naudu, viņš tikai tiek izzobots par skopuli. Neēdis un izslāpis, Jānis dodas tālāk savā gājienā.

Miguļu mājās viņš ierodas vēlu vakarā kā ceļinieks, kas meklē naktsmājas. Jānis piedāvātās vakariņas atraida, jo māte ir mācījusi, ka tikai uz trešo ēdiena piedāvājumu to drīkst pieņemt. Izmisis Jānis skatās, kā Miguļu saimniece pēc otrā vakariņu piedāvājuma ēdienu noliek skapī.

Saimnieces meitas saklāj Jānim gultas vietu un pēc seno laiku paražas Truža mēģina ceļiniekam tuvoties un "iesildīt guļas vietu". Jānis savā vientiesībā pārbīstas no Tružas un atvairā viņas laipnības.

Jāni moka negants izsalkums, un nakts vidū viņš mēģina atrast nolikto ēdienu saimnieces skapī. Tumsā Jānim nelaimējas, un skāpis apgāžas ar milzīgu blīkšķi. Miguļsaime, no miega iztraucēta, pirmā brīdī domā pastara dienu pienākušu, līdz atrod apgāzto skapi. Bet tajā saimnieks ir arī glabājis savu naudu un, Jāni par zagli turēdami, viņi to ieslēdz rījā, lai nākamajā rītā nodotu tiesai.

Rijā Jānis pārdzīvo sava mūža grūtākās stundas, jo pārpratuma dēļ sevi domā par slepkavu.

Otrā rītā Jānis atceras savu simts rubļu zīmi un to rāda Miguļiem, lai varētu viņus pārliecināt, ka viņš ir Čāpiņu Jānis un ir nācis meitas lūkoties. Miguļsaimes izturēšanās pret Jāni mainās, un Miguļmāte viņu uzņem kā godātu viesi. Truža "plīst pušu" savā laipnībā un uzlūko Jāni kā savu nākamo vīru. Un Jānis ir atvieglots par pārpratuma izskaidrošanu un priecīgs, ka ticis pie ēšanas.

Otrā rītā Miguļsaime kopā ar Jāni dodas uz Čāpiņu mājām vietraugos. Pēc Tružas līdzņemamā pūra nolīgšanas, abas saimes līksmojas dejās un dziesmās.

Dziesmu dienu rīkotāji lūdz skatītājus sarīkojumu laikā neatstāt savas vietas un nelietot zibsnī fotografējot vai filmējot.

ČĀPIŅU JĀŅA PRECĪBAS

Uzvedums 7 ainās

1. Čāpiņmājās
2. Ceļā
3. Krogū
4. Miguļmājās
5. Izsalkums
6. Rīts
7. Vietraugos

Starprēdis 20 minūtes starp 3. un 4. ainu

Choreografija — Skaidrīte Darius
Mūzikālā vadība — Zane Ritere
Dekorāatīvais ietērs — Dace Bobeta
Administrācija — Juris Ruņģis

Ansambļa dalībnieki:

Tamāra Ātrēna	Arnis Līdums	Andris Ruņģis
Kārlis Ātrēns	Māra Luce	Dainis Ruņģis
Astrīde Bērziņa	Roberts Lucis	Juris Ruņģis
Dace Bobeta	Zinta Medene	Iveta Samule
Vēsma Bobeta	Andrejs Medenis	Ilma Sikсна
Dzintra Briede	Viktors Medenis	Rudīte Silķēna
Imants Cipars	Līga Ozoliņa	Laura Strauta
Skaidrīte Darius	Ērika Polikēviča	Guntis Strauts
Valda Eversone	Ansis Rieksts	Pēteris Stupāns
Keita Žužnī (Giugni)	Indra Ritere	Ilze Štāla
Linda Graudiņa	Ligita Ritere	Mārtiņš Tuktēns
Andis Graudiņš	Zane Ritere	Sane Upeniece
Margīta Jakovica	Andra Rone	Sarma Upeniece
Melissa Jakovica	Iveta Rone	Andrejs Upenīeks
Valdis Jaudzems	Māra Ruņģe	Pēteris Zaļums
Ansis Krādziņš	Vita Ruņģe	Maira Zelīte
		Ināra Zemīte

DER BRAUTWERBER

Die Aufführung ist einem Kapitel aus Jēkabs Janševskis Roman "Dzimtene" nachempfunden – "Wie der Sohn des reichen Čāpiņš heiratete". Die Čāpiņš, eine der wohlhabendsten Familien im südwestlichen Teil Kurlands, waren schon seit Menschengedenken, "ehrliche Landbebauer und Schwarzbrotsesser". Die heutigen Čāpiņš haben ihre Kinder den alten Sitten entsprechend erzogen. Ihr Sohn Jānis ist ein echtes Landkind; die Strenge seines Vaters macht ihn unterwürfig und im Umgang mit seinen Mitmenschen schüchtern und ungeschickt.

Es ist Sonntag Morgen, und die Leute auf dem Hof freuen sich und tanzen. Die Fröhlichkeit wird vom Auftreten des Hausherrn unterbrochen, der verkündet, daß heute der Tag ist, an dem Jānis sich auf Brautschau begeben muß. Da sie selbst reich sind, haben die Eltern für ihren Sohn eine der Töchter des ebenso reichen Migulis aus der entferntesten Nachbarschaft ausgewählt – Truža, die verwöhnte und faule Tochter der Familie.

Nach altem Brauch darf der Brautwerber allerdings weder seinen Stand, noch die Absicht seines Besuchs verraten, bevor er sich nicht von der Tugendhaftigkeit des Mädchens überzeugt hat. Der Vater gibt seinem Sohn Kopeken für den Weg mit und weitere 100 Rubel, um als würdiger Vertreter des Hauses Čāpiņš aufzutreten.

Auf seinem Weg denkt Jānis über sein Schicksal nach, und als er die heimischen Kirchenglocken schlagen hört, erinnert er sich an die Mädchen aus der Nachbarschaft, die er sich beim Kirchgang ausersehen, sich ihnen aus Schüchternheit aber nie genähert hatte.

In einer Kneipe möchte Jānis Brot und Bier kaufen, erinnert sich aber an die Worte des Vaters, nicht mit dem Geld um sich zu werfen, so daß er schließlich als Geizhals verspottet wird. Ohne zu essen und zu trinken begibt sich Jānis weiter. Spät am Abend trifft er als Wanderer, der ein Nachtlager sucht, auf dem Migulis-Hof ein. Das ihm angebotene Abendbrot lehnt er ab, da ihn seine Mutter gelehrt hat, daß man erst nach der dritten Aufforderung ein solches Angebot annehmen darf.

Mitten in der Nacht wird Jānis von argem Hunger geplagt und versucht, das von der Hausfrau beiseite gestellte Essen im Schrank zu finden. Aber in der Dunkelheit stößt er in seiner Ungeschicktheit den Schrank mit großem Getöse um. Familie Migulis schreckt aus dem Schlaf hoch und denkt im ersten Augenblick, daß der Jüngste Tag angebrochen sei, bis jemand den umgestoßenen Schrank findet. Darin bewahrt der Hausherr allerdings auch sein Geld auf, und weil er Jānis nun für einen Dieb hält, sperrt er ihn in die Scheune, um ihn am nächsten Tag dem Gericht zu übergeben.

In der Scheune verlebt Jānis die schwersten Stunden seines Lebens, da er sich auf Grund eines Mißverständnisses für einen Mörder hält. Am nächsten Morgen erinnert er sich an seine 100 Rubel und zeigt diese den Migulis, um sie so davon zu überzeugen, daß er der sich auf Brautschau befindende Jānis Čāpiņš sei. Das Verhalten der Familie ändert sich sofort, und er wird als Ehrengast aufgenommen. Truža überschlägt sich fast vor Freundlichkeit und betrachtet Jānis nun als ihren zukünftigen Mann. Am nächsten Morgen vereinigen sich beide Familien zu gemeinsamen Tanz und Gesang.

SAULES JOSTA

Das australische Folklore-Ensemble Saules josta entstand aus der Vereinigung der Tanzgruppen aus Sydney und Canberra, einzelne Tänzer, Musiker und Sänger aus anderen Städten Australiens haben sich dem Ensemble angeschlossen. Die Gruppe hatte bisher zwei musikalische Leiter, bis 1984 war Imants Lcis für musikalische Arrangements und Klavierbegleitung verantwortlich. Für diese Aufführung hat nun Zane Ritere diese Aufgabe übernommen. Für die Choreographie zeichnet Skaidrīte Darius verantwortlich.

Sowohl Name als auch Aufführungen des Ensembles sind aufs engste mit den lettischen Sängerfesten verbunden. Als die Gruppe 1979 eingeladen wurde, am ersten lettischen Welttreffen in Visby (Gotland) teilzunehmen, einigte man sich darauf, die Gruppe nach ihrer ersten erfolgreichen Auslandstournee im Jahre 1976 - "Saules Josta", was soviel wie "Sonnengürtel" bedeutet, zu benennen. Diese Bezeichnung geht auf die häufig in der lettischen Ornamentik verwendeten Sonnensymbole zurück, die besonders in den Gürteln der Volkstrachten zu finden sind.

Im Jahre 1979 trat die Gruppe mit Marietas dziesma - Marietas Lied in Gotland auf; Lieder, Tänze und alte kultische Bräuche wurden in einer neuen zeitgemäßen Deutung vorgetragen. Mārpuķīte, die Inszenierung aus dem Jahre 1984, mit der das Ensemble auch während des Welttreffens in Münster gastierte, baute ebenfalls auf Material aus der Folklore auf und erzählte, thematisch entsprechend zusammengestellt, eine allegorische Schicksalsgeschichte der Letten. Mit "Čāpiņu Jāņa precības" setzt das Ensemble seine Tradition fort, Thema der diesjährigen Aufführung ist eine alten lettischen Bräuchen entsprechende Hochzeit auf dem Lande.

Bis zum heutigen Tag hat das Ensemble mit sieben Programmen und 105 Aufführungen in vier Kontinenten in 32 verschiedenen Städten mehr als 60.000 Zuschauer erreicht. Im Ensemble selbst haben seit der Aufführung "Saules Josta" insgesamt 145 Personen mitgewirkt.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0319033684